

Proposta de criteris educatius i activitats per a un estiu enriquit

Document de treball i orientacions

 OBRIM
L'EDUCACIÓ

Una crida de **FUNDACIÓ BOFILL**

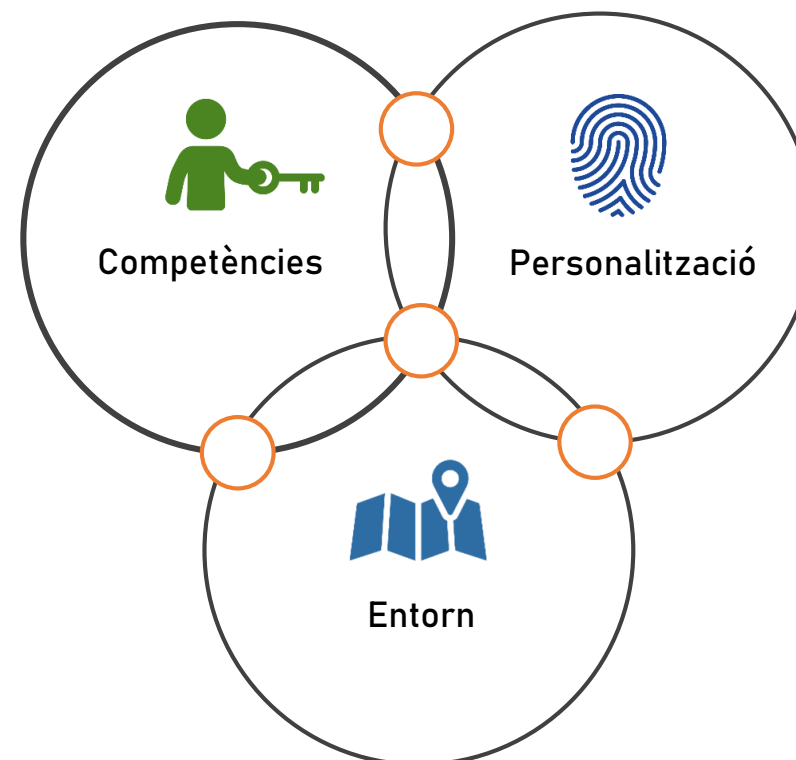
ESTIU
ENRIQUIT

Sarai Samper

Propostes d'activitats per un Casal d'estiu educatiu enriquit

3 criteris educatius en que es basen les propostes d'activitats:

- Aprenentatge **competencial** en l'àmbit cognitiu, emocional i físic
- **Personalització** de l'aprenentatge
- Vinculació amb l'**entorn**

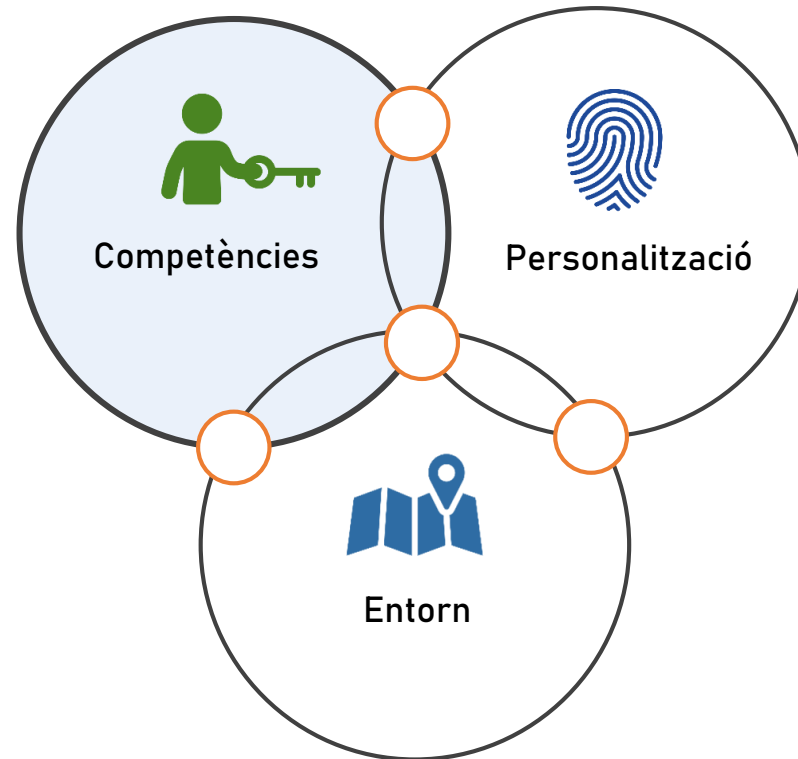

**ESTIU
ENRIQUIT**

Per què aquests criteris educatius?

APRENTATGE COMPETENCIAL

- Perquè l'aprenentatge és més **profund i durador** quan es construeix **des del fer**, és a dir, quan el posem en acció per experimentar, transformar i millorar la realitat que ens envolta.
- Perquè l'aprenentatge per competències ens permet alinear de manera natural **coneixements, habilitats, actituds i emocions**.
- Perquè les competències bàsiques i transversals que marca el currículum escolar obligatori són **fonamentals per la igualtat d'oportunitats al llarg i ample de la vida**.
- Perquè l'aprenentatge competencial està en l'ADN de **l'educació en el lleure**.

Per què aquests criteris educatius?

APRENTATGE PERSONALITZAT

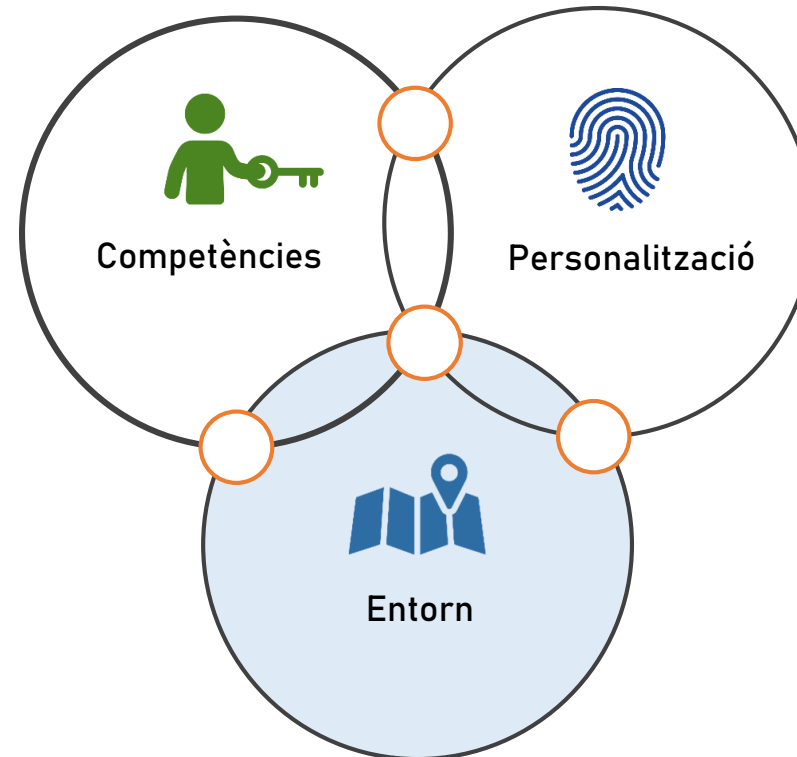
- Perquè la qualitat de l'educació radica en la qualitat de les relacions humanes, en la fortalesa dels vincles capaça de forjar, i aquests neixen de l'**interès autèntic** per cada infant.
- Perquè l'infant ha de ser co-creador del seu aprenentatge, i per això hem d'estimular la seva **participació i proactivitat**, donant cabuda a les seves idees, interessos i propostes.
- Perquè l'educació és un procés **d'autoconeixement** dels propis talents i interessos, i a l'hora de d'exploració i descoberta de nous.
- Perquè no pot haver **equitat** i igualtat d'oportunitats d'èxit educatiu si no es té en compte el punt de partida, condicionants i aspiracions de cada infant.
- Perquè posar en valor la **diversitat** suposa fer de la singularitat un recurs d'aprenentatge col·lectiu.
- Perquè la personalització de l'aprenentatge està en l'ADN de l'educació en el lleure.

**ESTIU
ENRIQUIT**

Per què aquests criteris educatius?

APRENTATGE EN L'ENTORN

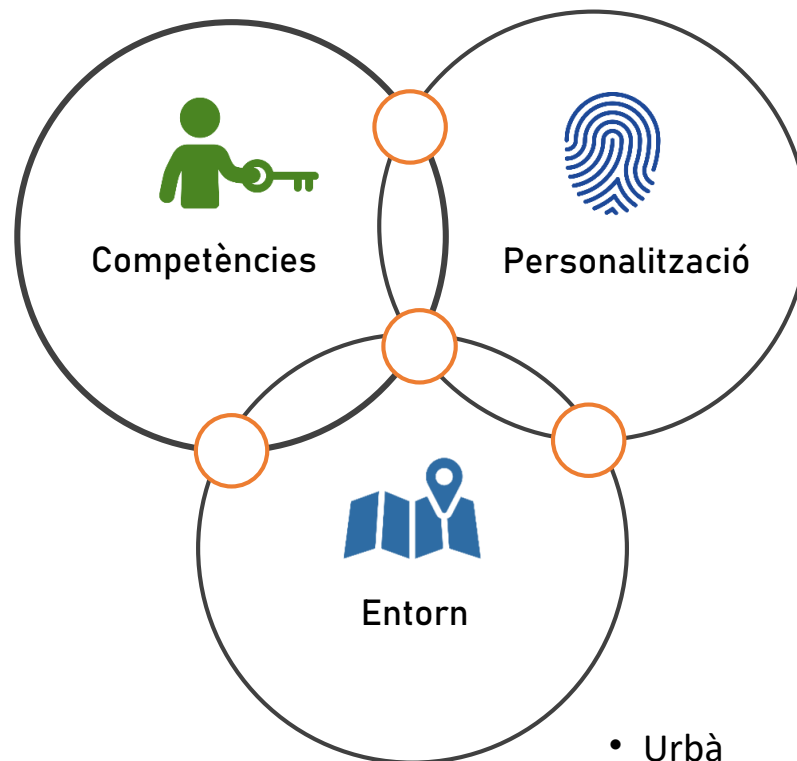
- Perquè l'entorn està ple de recursos educatius a l'abast que hem d'aprofitar.
- Perquè, especialment aquest estiu, són molts els agents de la ciutat que volen contribuir a brindar oportunitats educatives als infants. No ho dubtis: truca i moltes portes s'obriran!
- Perquè educar en una ciutadania activa passa per fer un ús actiu del dret a la ciutat.
- Perquè volem ampliar els contactes i punts de referència que l'infant té a al ciutat, ajudar-lo a construir un capital social ampli i ric. Les seves oportunitats al llarg i ample de la vida depenen també del seu capital social.
- Perquè l'aprenentatge en l'entorn està en l'ADN de l'educació en el lleure.

**ESTIU
ENRIQUIT**

En què consisteix cada criteri?

- Cognitives
- Socials i emocionals
- Físiques i de salut
- Artístiques
- Digitals

- Participació
- Potenciació d'interessos
- Avaluació personalitzada

- Urbà
- Natural
- Comunitari

Aprenentatge competencial

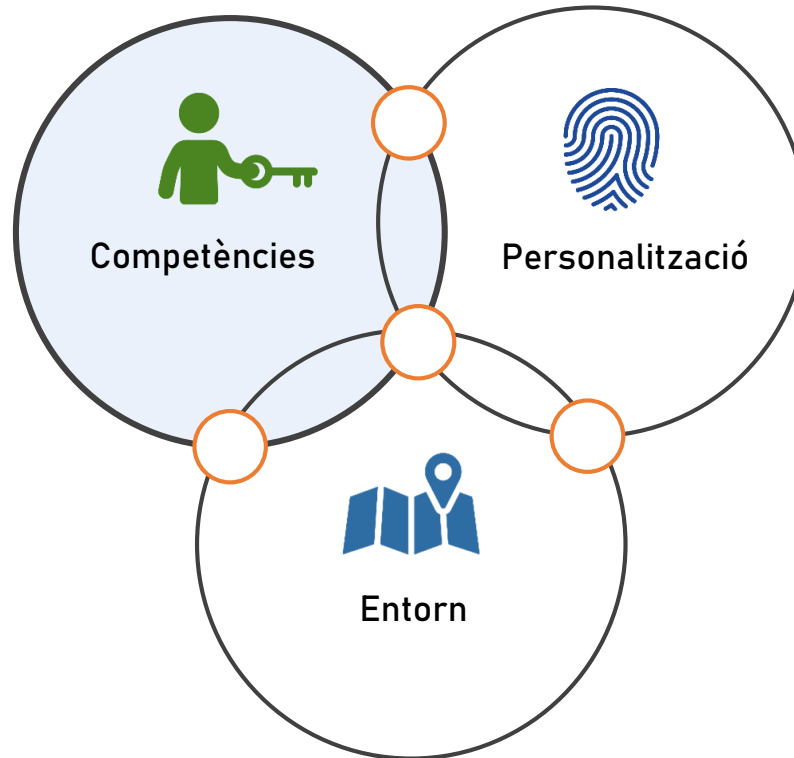
QUÈ ÉS L'APRENTATGE PER COMPETÈNCIES?

S'entén per competència la capacitat d'una persona de resoldre problemes reals i fer aportacions de valor en contextos diversos, integrant coneixements, habilitats, actituds i comportaments que es mobilitzen conjuntament*.

A diferència de l'aprenentatge basat en la transmissió de coneixements dividits en assignatures, l'aprenentatge competencial es caracteritza per la interdisciplinarietat dels aprenentatges i per vincular les activitats a situacions significatives i quotidianes.

*Font: Direcció General d'Educació Infantil i Primària (2017), "Programar per competències a l'educació primària", Departament d'Ensenyament

**Es pot consultar en profunditat el currículum de competències bàsiques estipulat per a Primària i ESO a Catalunya a:
<http://ensenyament.gencat.cat/ca/departament/publicacions/colleccions/competencies-basiques/primaria/>

QUINS SÓN ELS ÀMBITS COMPETENCIALS DEL CURRÍCULUM ESCOLAR OBLIGATORI?

L'escolarització obligatòria marca una sèrie de competències bàsiques que tots els alumnes han d'adquirir en un grau suficient perquè són imprescindibles per incorporar-se a la societat com a ciutadans actius i en igualtat d'oportunitats**.

Aquestes competències poden dividir-se en grans grups:

- **Cognitives:** àmbit matemàtic, lingüístic (comunicació oral, escrita, plurilingüisme) i de coneixement del medi natural, social i cultural.
- **Físiques:** activitat física, hàbits saludables, expressió i domini corporal.
- **Artístiques:** comprensió i interpretació de llenguatges artístics.

De forma transversal, trobem les competències:

- **Socio-emocionals:** autonomia, emprenedoria, cooperació, motivació, confiança, empatia.
- **Digitals:** capacitat d'aprendre, comunicar-se i participar a través de les tecnologies digitals.

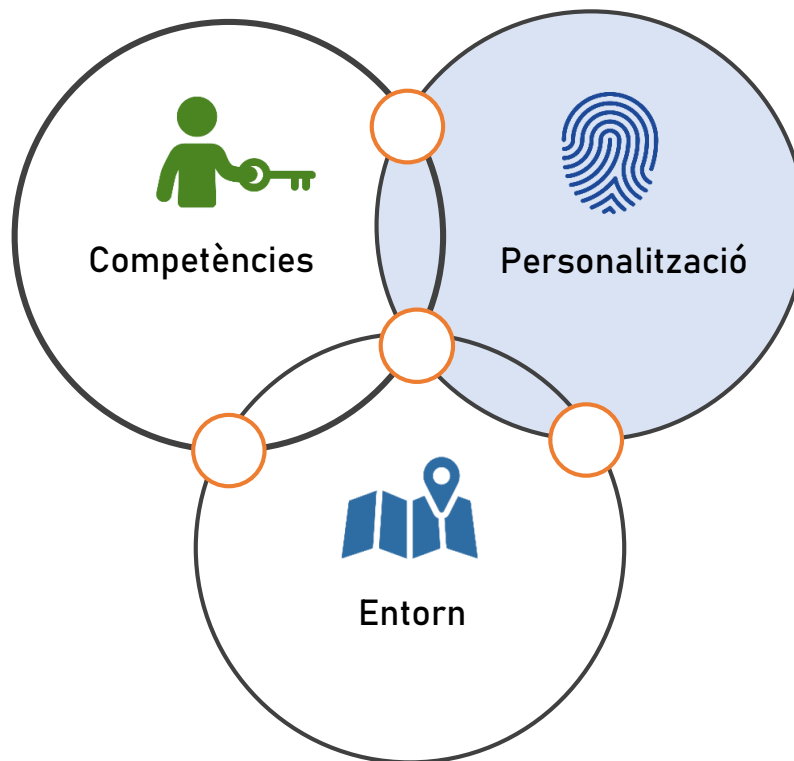
Aprenentatge personalitzat

QUÈ ÉS LA PERSONALITZACIÓ DE L'APRENTATGE?

Personalitzar l'aprenentatge vol dir subordinar les decisions pedagògiques a les capacitats, motivacions i formes d'aprendre que s'observen en un infant i en un grup d'aprenents determinat.

Suposa per tant posar en el centre a l'infant i dissenyar les activitats pedagògiques a mida del seu progrés i amb flexibilitat per incorporar les seves propostes i interessos.

Per tant, l'aprenentatge personalitzat és contraposat a una educació estandaritzada on el temari, les activitats i la didàctica està predeterminada i s'aplica al marge de les característiques i resultats de cada infant.

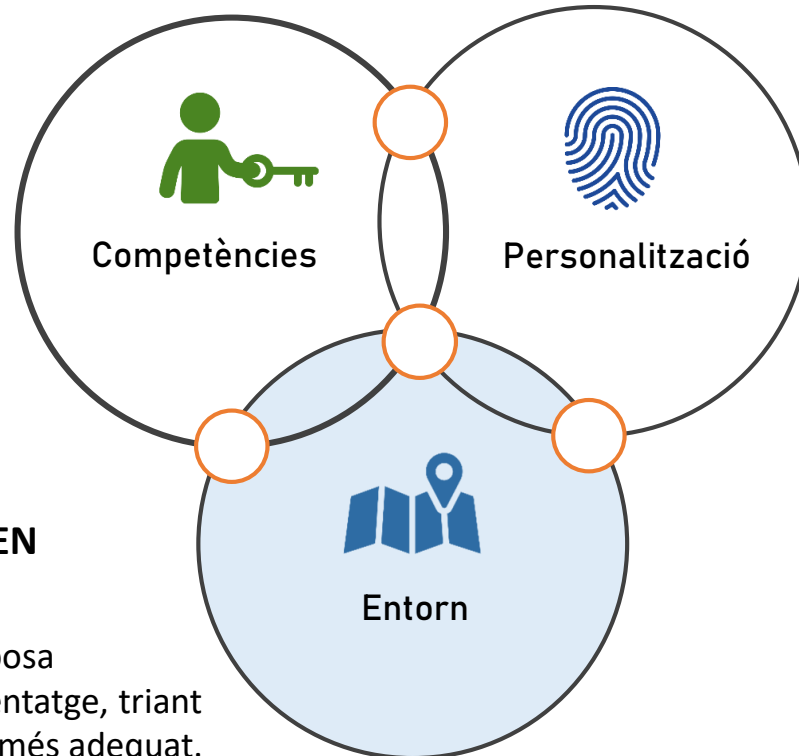

QUINES SÓN LES ESTRATÈGIES PRINCIPALS PER PERSONALITZAR L'APRENTATGE?

Destaquem tres estratègies:

- **Participació:** estimular activament i constantment la participació de l'infant i del grup en conjunt, expressant els seus interessos, opinions, fent propostes, preguntes... Només així podem conèixer les inquietuds dels infants i connectar amb elles les activitats i continguts.
- **Potenciar interessos:** donar lloc a que l'infant pugui triar part del que vol aprendre i com aprendre. Suposa per tant donar opcions d'escollir, tot i acompanyant a l'infant en la descoberta i ampliació del seu espectre d'interessos.
- **Avaluació personalitzada:** entesa com a avaluació formativa, suposa donar a l'infant un "feedback" personalitzat i continuat sobre la seva tasca, per ajudar-lo a identificar què fa bé, on s'equivoca, què pot millorar. L'avaluació és un recurs per a l'aprenentatge.

Aprenentatge en l'entorn

QUÈ ÉS L'APRENTATGE EN L'ENTORN?

L'aprenentatge en l'entorn suposa diversificar els espais d'aprenentatge, triant per a cada activitat el context més adequat.

En comptes de vincular l'aprenentatge a un lloc fix i predeterminat, com pot ser un aula, l'espai passa a ser un element més de l'estratègia pedagògica i per tant canvia i s'adapta a cada objectiu.

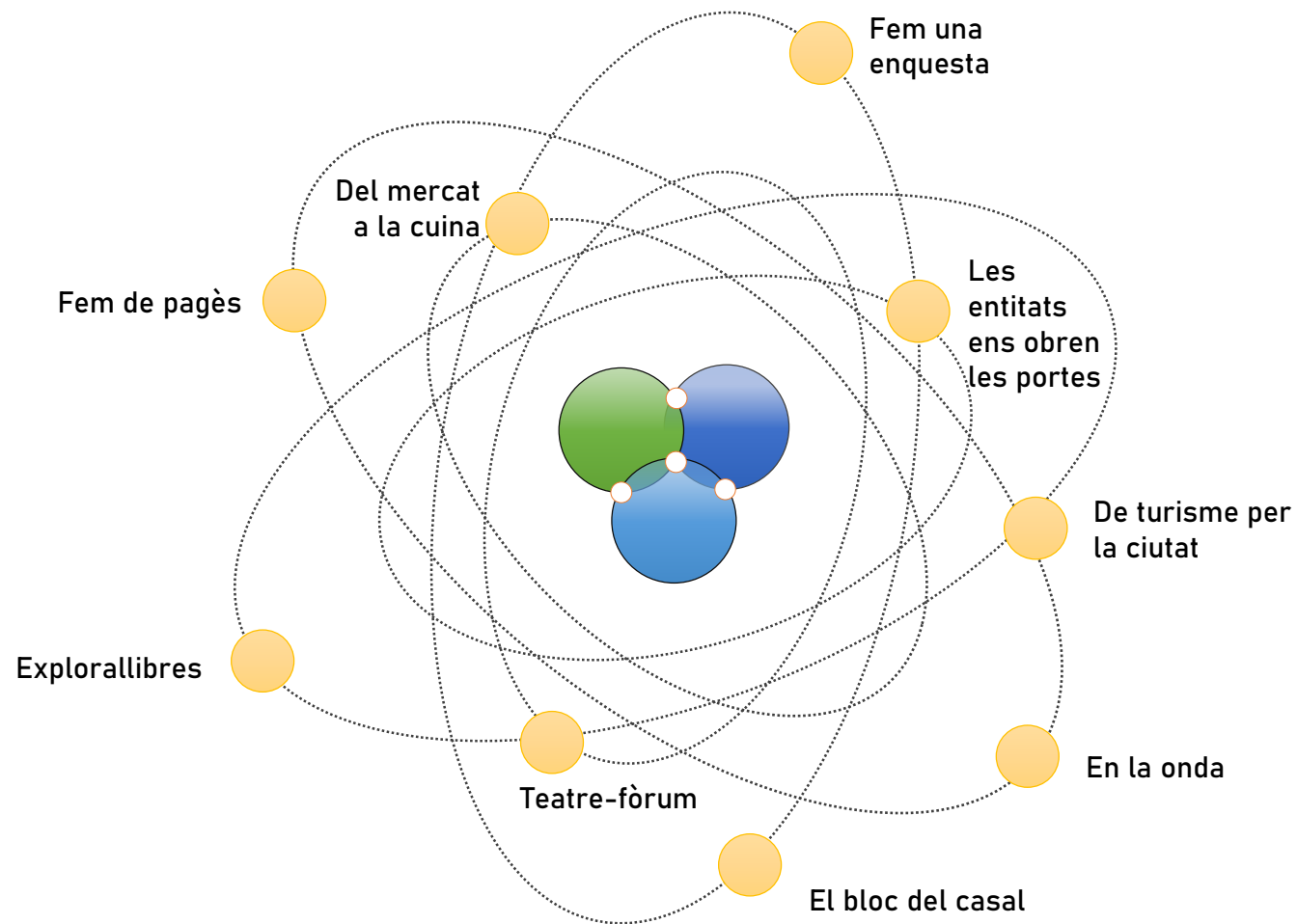
QUINS TIPUS D'ENTORNS HEM D'APROFITAR?

El concepte entorn és un concepte prou indeterminat, doncs pot ser qualsevol espai que ens envolta.

En l'àmbit que ens ocupa, parlarem de tres tipus d'entorn:

- **Natural:** els espais naturals que ens ofereix la ciutat (boscos, platges, zones fluvials, camps).
- **Urbà:** espai urbanitzat on generalment es troben els equipaments, els serveis i els habitatges.
- **Comunitari:** teixit social i associatiu existent a la ciutat.
- Actualment, podem afegir **l'entorn virtual** com un entorn més d'aprenentatge, conformat per les plataformes, els continguts i interaccions que es produeixen a través d'internet.

Exemples d'activitats

**ESTIU
ENRIQUIT**

Exemples d'activitats

Us proposem aquí alguns exemples d'activitats que combinen aprenentatges competencials, personalitzats i amb l'entorn. Es fa una breu descripció genèrica, que caldrà adaptar als recursos i context de cada casal. Són activitats conegudes, posades en pràctica tant per casals com escoles, sobre les que es pot ampliar informació en la web i que han demostrat el seu potencial educatiu.

DEL MERCAT A LA CUINA

La cuina pot ser un focus per posar en pràctica les matemàtiques, la relació social, el coneixement del medi, la cooperació grupal, el moviment i el contacte amb el barri.

Es desenvolupa amb les següents passes:

- Explorem receptes fàcils de cuina, les avaluem sota uns criteris (salut, costos, facilitat....) i n'escollim grupalment una.
- Planifiquem la compra: ingredients, quantitats, preu i distribuïm les tasques de compra de manera que tothom tingui un rol.
- Anem al mercat del barri, fem la compra segons la distribució de rols, preguntant als paradistes informació d'interès (origen dels productes, com és treballar en un mercat, etc.)
- Cuinem la recepta seguint les instruccions, aplicant proporcions, mesures, distribuïm tasques i compartint el que hem descobert sobre l'origen dels ingredients, el funcionament del mercat, etc.
- Mengem el plat preparat i, si podem, ens emportem una part a casa, amb el compromís d'explicar tot el que hem descobert a la família.

FEM DE PAGÈS

Els horts o els jardins de la ciutat són un lloc idoni per conèixer i gaudir de l'entorn natural. Podem visitar horts urbans o comunitaris i que alguna de les persones que els cuiden ens permeti ajudar-lo, al torn que ens explica les diferents plantes i tècniques de cultiu. Una altra alternativa és visitar algun parc gran de la ciutat i que el personal de manteniment i jardineria ens expliqui com es té cura de la vegetació de la ciutat.

EXPLORALLIBRES

Si la normativa sanitària ho permet, podem visitar la biblioteca municipal amb l'objectiu que els infants explorin i descobreixin nous interessos de coneixement.

Després d'un acolliment i explicació general per part del personal bibliotecari, podem:

- Explorar les temàtiques de coneixement que hi ha en els diferents racons de la biblioteca, apuntant individualment aquells que ens atrauen especialment.
- Sobre aquestes temes, explorar llibres i revistes que ens cridin l'atenció i escollir-ne un per agafar en prestatge i llegir durant el temps del casal.
- Destinar un temps del casal a la lectura, fent en la darrera setmana una activitat per tal que cada infant exposi oralment què ha après amb el llibre o revista llegit.

**ESTIU
ENRIQUIT**

EL BLOC DEL CASAL

Un exercici que ens pot permetre practicar l'escriptura, les noves tecnologies i a l'hora implicar-nos en un projecte compartit, pot ser crear un bloc del casal, on cada dia diferents persones s'encarreguen d'elaborar un post, seguint una sèrie de criteris d'estil i correcció lingüística.

TEATRE-FÒRUM

El teatre ens permet molts tipus d'activitats per treballar les emocions i la comunicació oral. Per exemple, podem fer una pluja d'idees amb els infants sobre situacions que ens preocupen o que pensem que no gestionem bé i improvisar sketches de teatre a partir d'una simple distribució de rols (teatre fòrum improvisat), analitzant conjuntament l'escena i repetint-la per canviar allò que podríem fer diferent.

Altres variants que poden tenir finalitats similars són la preparació d'un monòleg, poesia o rap sobre una inquietud personal que vulguem compartir, a partir de l'explicació prèvia d'unes pautes d'escriptura que ens puguin ajudar i que ens serviran per comunicar millor.

Podem contactar amb escriptors o grups de teatre de la ciutat i demanar-los si ens poden donar un cop de mà en l'activitat.

EN LA ONDA

Si la nostra ciutat té algun canal de ràdio, podem demanar que ens entrevistin. Si no tenim aquesta opció, podem crear el nostre propi programa de ràdio, escollint una temàtica, preparant per escrit una pauta d'entrevistes, debat o el que vulguem que permeti intervenir a tothom.

FEM UNA ENQUESTA

L'enquesta és una tècnica de recerca que permet posar en pràctica moltes habilitats lingüístiques, matemàtiques i socials.

Per petits grups, podem escollir una temàtica de recerca que ens preocupi i sobre la que sigui necessari conèixer les opinions o comportaments de les persones que ens envolten.

Haurem d'estructurar i redactar un qüestionari senzill i entenedor, sortir a preguntar a gent diversa, posant a prova les nostres habilitats per presentar-nos davant dels demés. Posteriorment, crear una matriu on codificar els resultats, extreure algunes estadístiques i analitzar-les per arribar a alguna conclusió.

LES ENTITATS ENS OBREN LES PORTES

Podem organitzar una visita per varies entitats del municipi, que s'ofereixin a explicar-nos i fins i tot fer-nos una demostració i implicar-nos en el que fan. Podem combinar entitats esportives, culturals, socials...

DE TURISME PER LA CIUTAT

Les opcions són moltes. Podem demanar a alguna persona de l'àrea de Cultura de l'Ajuntament que ens faci una visita guiada pel patrimoni artístic i cultural de la ciutat.

També podem crear a partir d'un mapa de la ciutat la nostra pròpia ruta: per exemple, passant pels llocs on els membres del grup tenen algun record especial que ens vulguin explicar.

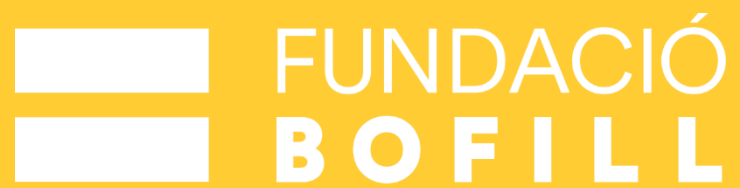
L'activitat permet descobrir la ciutat des de la perspectiva d'altres persones, aprendre a orientar-nos amb un mapa, cohesionar el grup, aprendre sobre la història de la ciutat, passejar aplicant les normes de seguretat vial, etc.

ALTRES OPCIONS

Són moltes més les activitats que podem integrar en el casal per estimular l'aprenentatge. Per exemple:

- Plantejar enigmes o endevinalles que fomentin el pensament lateral.
- Demanar la col·laboració d'algun expert en música, ball, cant o pintura, per fer una activitat d'educació artística.
- Exercicis d'estiraments durant el dia.
- Fer una crida de voluntaris que sàpiguen anglès, per fer tàndems de conversa amb els infants i adolescents.
- Crear un hotel d'insectes i explorar-lo al llarg de les diferents setmanes del casal.
- Explicar mesures d'estalvi energètic que puguem aplicar a la vida quotidiana. Podem convidar a algun expert de Medi Ambient de l'Ajuntament o d'alguna associació per fer aquesta explicació.
- Reproduir concursos televisius que tenen un component educatiu com Pasapalabra o Picalletres.

CORRELACIÓ ENTRE ACTIVITATS I CRITERIS EDUCATIUS		Del mercat a la cuina	Fem de pagès	Explora-llibres	El bloc del casal	Teatre-fòrum	En la onda	Fem una enquesta	Les entitats ens obren les portes	De turisme per la ciutat
Competències	Cognitives	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓
	Emocionals	✓		✓	✓	✓	✓	✓		✓
	Físiques		✓						✓	✓
Personalització	Participació	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	Interessos personals			✓		✓	✓	✓		✓
	Avaluació			✓	✓		✓	✓		
Entorn	Natural		✓							
	Urbà	✓		✓						✓
	Comunitari				✓	✓	✓	✓	✓	

Educació per canviar-ho tot